

Végezetül választ kell adni arra a kérdésre, hogy vajon létezik-e az aszimmetrikus műveletek kezelésének valamiféle „kolumbiai modellje”, amely átültethető például Afganisztánra vagy más országokra. Nos, a tapasztalatok átültetése azért nem járható út, mert amíg Kolumbiában működött, működik az államgépezet, tehát nem a nulláról kezdték a destabilizáló erőkkel szembeni fellépést, Afganisztánban, Irakban viszont nem működik erre alkalmas központi hatalom.

Háber Péter

Az aszimmetrikus hadviselés hadtudományi kérdései¹

10.17047/HADTUD.2015.25.1-2.93

Az aszimmetrikus hadviselés kapcsán leggyakrabban a felkelés elleni harccal találkozunk, amely addig tart, amíg egyik fél ki nem fárasztja a másikat. Az aszimmetrikus hadviselés tulajdonképpen a hadtudománynak és a hadviselésnek egy sajátos területe, amibe nagyon sok minden beletartozik. A reguláris erők is folytathatnak egymás ellen aszimmetrikus hadviselést, tehát a fogalom nem korlátozható a felkelők vagy a terroristák elleni harcra. A problémával már Szun Ce is foglalkozott időszámításunk előtt 500-ban. 2000 évvel később, egy 20. századi teoretikus az aszimmetrikus hadviselés lényegét 6 pozitív és 2 negatív kijelentésben fogalmazta meg. A pozitív kijelentések a következők:

- igazítsd céljaidat eszközeidhez;
- tartsuk mindig eszünkben a célt;
- válasszuk ki a legkevésbé várható irányt;
- válasszuk ki a legkisebb ellenállás irányát;
- válasszunk olyan hadműveleti irányt, amely harcászati célokat kíván;
- gondoskodjunk arról, hogy hadrendünk rugalmas legyen, azt hozzá lehessen igazítani a körülményekhez!

És a két negatív megfogalmazás:

- ne vessük be minden erőnket olyan irányokban, ahol ezt az ellenfél felkészülten várja;
- ne újítsuk fel a támadást olyan irányban, ahol egyszer már kudarcot vallottunk!

Ezen ajánlások többé-kevésbé megegyeznek Szun Ce elveivel, tehát ez a fajta hadviselés nem újkeletű.

1 Jelen közlemény a Magyar Hadtudományi Társaság, a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága és a Nemzeti Köszolgálati Egyetem (NKE) által 2014. november 12-én az NKE HHK objektumának dísztermében *Az aszimmetrikus hadviselés* címmel szervezett szakmai-tudományos konferencián elhangzott nyilvános előadás hanganyagának szerkesztett változata.

Az USA és NATO technikai fölénye döntően meghatározza a következő néhány évtized hadviselési formáit. A nukleáris elrettentés miatt gyakorlatilag kizárható a nagyhatalmak közötti összeütközés, a hagyományos eszközökkel vívott háborúban pedig érvényesülni fog az „alapszimmetria”. A fejlett országokkal szemben sikeres küzdelem – látva azok technikai fölényét – nem valószínűsíthető.

Mit is értünk aszimmetrikus hadviselésen? *„A számtalan megfogalmazás közül én azt választottam, amely szerint az eltérő cselekvési változatot, szervezetet és gondolkodási módot képvisel”* – emelte ki az előadó. Megjegyzendő, hogy politikai stratégia is lehet aszimmetrikus. Sokan egyenlőségjelet tesznek a felkelők elleni harc és az aszimmetrikus hadviselés közé.

A terrorizmust illetően szintén sokfajta megfogalmazás forog közközben. Netanjahu megítélése szerint a terrorizmus elleni fellépést elsősorban kriminalisztikai kérdésként kell kezelni még akkor is, ha néha szükségessé válik katonai erő igénybe vétele.

Szimmetrikus hadviselés – sokak szerint – az, amikor az ellenségéhez hasonló technikai eszközökkel és harceljárásokkal igyekszünk győzelmet kivívni. Ennek tipikus példája az 1. világháború, amikor 5–10 négyzetkilométeres területekért százezrek életét áldozták fel és ezt négy éven át ugyanazokkal a módszerekkel hajtották végre. Az elfogadott harceljárás szerint ugyanis az ellenséget ott kellett támadni, ahol annak a legerősebb a védelme. Ezen okulva alkalmazták a későbbiekben tömegesen a harcokocsikat, a rohamosztagokat, a mozgást, az aktivitást a harceljárásokban.

Az aszimmetrikus hadviselés jellemzői, összefoglalva:

- Pozitív aszimmetriáról általában a technikai fölényrel rendelkező szempontjából beszélünk. A negatív aszimmetria a technikában, szervezetben, létszámokban gyengébb fél oldalán van. Ezért utóbbiak az erősebb fél gyenge pontjainak kihasználására törekednek.
- Az időbeli aszimmetria lehet rövid és hosszú távú. A 2. világháborúban például a németek által alkalmazott korszerű technika és harceljárások egy ideig biztosították a fölényt, de ez később, amikor a szövetségesek kitapasztalták a németek gyengéit, illetve leküzdötték a minőségi fölényüket, megszűnt.
- Az aszimmetria lehet alapvető, illetve szándékoltan előidézett. Utóbbira példák az arab-izraeli konfliktusok, amikor valamely fél rendszerint egy-egy ütközetre igyekszik erőfölényt biztosítani önmagának.
- Az aszimmetria lehet magas és alacsony rizikófaktorú, ami azt jelenti, hogy ha valamely fegyveres erő kiképzésébe, felszerelésébe iszonyú mennyiségű pénz pumpálnak és ha ezzel sem érnek el sikereket, akkor a rizikófaktor magas.
- Lehet továbbá anyagi vagy pszichológiai jellegű. Utóbbira jelenti a példát az a mongol hadvezér, aki az első, önmagát meg nem adó város lakosságát az utolsó szálig lemészároltatta. (A következő városi előljáró – okulva e tapasztalatokból – már tálcán adta át neki a városa kulcsait...)
- Az aszimmetria lehet katonai, azon belül harcászati, hadműveleti, stratégiai, illetve technológiai, szervezeti, eljárásbeli, tudati és erkölcsi. Az utóbbi utal arra, hogy tulajdonképpen miért is harcolnak egymással a hadviselő felek. A szabadságáért harcoló nép általában sokkal tovább kitart, mint a vele szemben álló, nem kellően felkészített megszálló erő.

Jellemző módon mindenkit, aki fellép a technológiai fölényben levő fél gyenge pontjaival szemben, azt terroristának minősítik ahelyett, hogy a probléma katonai oldalát vizsgálnák és megerősítenék a hadtápterületeket, az utánpótlási útvonalakat, a gyenge pontokat.

Várható tendenciák:

- az állami és a nem állami szereplők együttes jelenléte (miközben valójában két harcoló fél áll egymással szemben);
- a technikai előnyt (légierő, nagy pontosságú fegyverek stb.) maximálisan ki lehet használni, de ezek nem dönthetik el egyetlen fegyveres konfliktus kimenetelét;
- a pozitív aszimmetriával rendelkező fél arra kényszerül, hogy uralja a szárazföldet és ennek megfelelő harctevékenységet folytasson, főként a lakott településeken (városokban);
- megnövekszik a kisalegységek szerepe, amihez szükséges a közvetlen tűztámogatás a harckocsik, harci helikopterek révén;
- nő az információk mennyisége, továbbá azok megszerzésének (felderítés, hírszerzés), illetve a feldolgozás gyorsaságának jelentősége;
- nő a jelentősége a hatásalapú és a hálózatos hadviselésnek.

Végezetül igen fontos, hogy a katonai végállapotot következő időszak utáni állapotra – vagyis a politikai végállapotra – vonatkozólag is legyenek kidolgozott elképzelések.

Jobbágy Zoltán

Globalizáció és a felkelés elleni műveletek

(Aszimmetrikus hadviselés: Clausewitz és a kaméleon színe)

10.17047/HADTUD.2015.25.1-2.95

Az *aszimmetrikus hadviselés*, mint a háború egyik megjelenési formája, valóság volt Irakban és valóság Afganisztánban, ezért a vonatkozó szakirodalom a reneszánszát éli. A NATO hivatalos terminológiájában jelenlegi megnevezése: *felkelés elleni műveletek* (counterinsurgency). Az iraki és afganisztáni fegyveres konfliktusokra válaszul, 2006-ban az Amerikai Egyesült Államok szárazföldi hadereje a tengerészgyalogsággal közösen kiadta az FM 3-24 Counterinsurgency tábori kézikönyvet. Öt évvel később, az FM 3-24 lényeges elemeit lényegében változatlan formában áttemelve a NATO is kiadta az AJP-3.4.4 Allied Joint Doctrine for Counterinsurgency (COIN) szövetséges összhaderőnemi doktrínát. A két dokumentumnak köszönhetően ismert és kevésbé ismert klasszikusok írásai kerültek ismét a figyelem középpontjába.¹

1 The U.S. Army / Marine Corps Counterinsurgency Manual, The University of Chicago Press, 2007; Allied Joint Doctrine for Counterinsurgency (COIN) – AJP 3.4.4, NATO Standardisation Agency, 2011. február.